

GAZİ

EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ

GAZİ

JOURNAL OF EDUCATION SCIENCES

Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları, İletişim Becerileri ve Empatik Eğilimleri¹

Ufuk Şahin^a, Recep Çakır^b

Yükleme : 10.06.2024

Kabul : 29.11.2024

Yayınlanma : 01.12.2024

DOI: 10.30855/gjes.2024.10.03.005

Anahtar Kelimeler:

Uzaktan eğitim,
Uzaktan eğitime yönelik
tutum,
İletişim becerileri,
Empatik
Eğilim

Keywords:

Distance education,
Attitude towards distance
education,
Communication skills,
Empathy tendencies

Yazar Bilgileri:

a. Amasya Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi,
Amasya, Türkiye
Orcid: 0000-0003-2243-0784
ufukmeh@gmail.com
Sorumlu Yazar

b. Amasya Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi,
Amasya, Türkiye
Orcid: 0000-0002-2641-5007
recepçakir@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları empatik eğilimleri ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama araştırma modeli kullanılmıştır. Çalışma Malatya ilinde görev yapan 266 sınıf öğretmeniyle yürütülmüş olup (145 erkek, 121 kadın) katılımcılara uzaktan eğitime yönelik tutumları, iletişim becerileri ve empatik eğilimleri ölçekleri uygulanmıştır. Verilerin analizi için araştırma sorularına uygun olarak bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Pearson korelasyon ve basit regresyon analizleri kullanılmıştır. Katılımcıların uzaktan eğitime yönelik tutumlarının orta düzeyde, empatik eğilimleri ve iletişim becerilerinin ise yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca erkek sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim puanlarının, kadın öğretmenlere göre daha düşük çıktığı ve erkek sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutum puanlarının, kadın sınıf öğretmenlerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutum ile empatik eğilim arasında negatif yönde düşük düzeyde, uzaktan eğitime yönelik tutum ile iletişim becerilerinde de negatif yönde düşük düzeyde ilişki bulunmuş olup; empatik eğilim ile iletişim becerileri arasında pozitif yönlü orta düzeyde ilişki bulunmuştur. Empatik eğilimin uzaktan eğitime yönelik olan tutumu anlamlı düzeyde yordadığı fakat iletişim becerilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumu anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür. Araştırma sonuçları doğrultusunda benzer çalışmaların nitel araştırma desenleri kullanılarak yapılması, araştırmanın sadece sınıf öğretmenleriyle sınırlı tutulmayarak diğer branş öğretmenleri, öğrenci ve velileri de kapsayacak şekilde yapılması önerilebilir.

1. Bu çalışma, Prof. Dr. Recep ÇAKIR danışmanlığında Ufuk ŞAHİN tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Şahin, U., & Çakır, R. (2024). Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, iletişim becerileri ve empatik eğilimleri. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(3), 397-432.

DOI: <https://dx.doi.org/10.30855/gjes.2024.10.03.005>

Classroom Teachers' Attitudes Towards Distance Education, Their Communication Skills and Empathic Tendencies

ABSTRACT

The purpose of this study was to examine the relationship between classroom teachers' attitudes toward distance education, their empathic tendencies and communication skills. Correlational survey model, one of the quantitative research methods, was used as the method of the study. For this purpose, the scales of classroom teachers' attitudes towards distance education, communication skills and empathic tendencies were applied to 266 classroom teachers (145 male, 121 female) working in Malatya province. Independent sample t test, one-way analysis of variance (ANOVA), Pearson correlation and simple regression analyzes were used to analyze the data in accordance with the research questions. As a result of the analysis, it was concluded that the participants' attitudes towards distance education were at a medium level, and their empathic tendencies and communication skills were at a high level. In addition, it was concluded that the empathic tendency scores of male classroom teachers were lower than those of female teachers and that the attitude scores of male classroom teachers towards distance education were significantly higher than those of female classroom teachers. It was determined that there was a negative low-level significant relationship between the attitudes of the classroom teachers participating in the study towards distance education and their empathic tendencies, and a negative low-level significant relationship between distance education and communication skills. It was found that there was a positive and moderately significant relationship between empathic tendency and communication skills. It was seen that empathic tendency predicted the attitude towards distance education at a significant level, but communication skills did not predict the attitude towards distance education at a significant level. In this research, it is suggested that qualitative research design can be included in this research and the research can be carried out more comprehensively by conducting the research not only with classroom teachers.

GİRİŞ

Moore ve Kearsley'e (2011) göre uzaktan eğitim; öğrenci ile öğretmenin farklı yerlerde buldukları, buna bağlı olarak alternatif teknoloji kullanımının olduğu planlı olan bir eğitim-öğretim sürecidir. Uzaktan eğitim zaman ve mekân fark etmeksizin bütün insanların bilgiyi öğrenmelerine imkân sağlamaktadır. Bu süreçte eğitimde ve sosyal hayatta var olması gereken dinamiklerin, düzenli bir şekilde uzaktan eğitim süreci içerisinde var olmaya devam etmesi ve öğrenciye her yönüyle eğitim imkanı sunulması önemlidir. Öğrencilerin kendilerini eğitimin yapıldığı ortama ait olarak düşünmelerinin eğitim- öğretim süreçlerine etkisi kaçınılmazdır. Bundan dolayı öğrenmenin gerçekleştiği ortamın ulaşılabilir olması ve kullanımının basit olması sayesinde öğrenci bu ortam içerisinde kaybolmamaktadır (Kurt, Kandemir ve Çelik, 2021). Bunlarla beraber uzaktan eğitim sürecinde öğrencinin isteklilik hali ve uzaktan eğitim sürecini verimli kullanmak için yeterli bilgi ve beceriye sahip olması uzaktan eğitim sürecinin verimliliğini artırır (Yıldırım, Yıldırım, Çelik ve Karaman, 2014). Uzaktan eğitim günümüzde özellikle ismini covid-19 salgın hastalığı döneminde adından çokça söz ettiren eğitimin her kademesinde kullanılabilen bir eğitim modeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Uzaktan eğitim öğrencinin bilgi sahibi olma sürecindeki performansını artırma imkânı veren, internetin kullanıldığı bireye yönelik bir eğitim biçimi olarak da ifade edilmektedir (Rosenberg ve Foshay, 2002) Kaya (2002) da uzaktan eğitimin farklı bir eğitim seçeneği sunduğunu ve bireye öğrenme sorumluluğu kazandırdığını belirtmiştir. Uzaktan eğitim süreçlerinde web tabanlı uzaktan eğitim insanların hayatına girmeye başlaması ile öğretmenlerin rolleri bilgi kaynağı olmanın yanında öğretmenler kaynak sağlayıcı, öğretimi tasarlayıcı, iletişimde, teknolojide ve değerlendirmede uzman olan birçok role bürünmüştür (Gökmen, Duman ve Horzum, 2016). Dolayısı ile teknoloji geliştikçe uzaktan eğitim ortamlarını geleneksel sınıf ortamlarından farklılaştırdığı ve etkili bir uzaktan öğrenme için bu ortamlarda görev alan öğretmenlerin sahip olması gereken yeni roller ve yeterlilikler olduğu görülmektedir (Bektaş ve Çakır, 2021). Bunların başında ise empati ve iletişim gibi yeterlilik ve rollerin geldiği söylenebilir.

Uzaktan eğitim sürecinde iletişim ve empati oldukça önemli iki kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Empati ve iletişim kavramları insanlara hayat içerisinde insani değerleri korumak ve insanlarla sağlıklı iletişim kurmak amacıyla yardımcı olacak kavramlardır. Empati; bir toplumun huzurla yaşaması için gerekli olan bir düşünme biçimi olmakla beraber, insanların birbirlerini anlamak için ihtiyaç duyduğu bir düşünme

biçimi olarak tanımlanabilir. Başka bir ifade ile, empati bireyin kendini karşısındakinin yerine koyması ve onun düşüncesini ya da ne düşüneceğini anlamasıdır (Dökmen, 2020). Bu bakımdan empati sadece eğitim açısından önemli değil, bütün insanların birbirini anlaması ve düşüncelere değer vermesi açısından da gerekli olmaktadır. Birey önceden aklında olmadığı içsel yaşantısını fark eder, sorunlarının kaynağını görür ve çözüm yolları üretmeye başlar. Empati bu yönüyle kişinin problemleri çözmesini sağlamaktadır (Özcan, Oflaz ve Türkbay, 2003).

Eğitim-öğretim faaliyetleri öğrenen ile öğretene arasındaki iletişime dayanmaktadır. Holmberg'e (1995) göre uzaktan eğitimin içerisinde öğretim iletişiminin önemli bir yeri vardır ve iletişim bilgilerin paylaşıldığı bir faaliyettir. Elcil ve Şahiner'e (2014) göre iletişimin bozucu engelleri tutarsızlık, isteksizlik, yetersiz dinleme, yaş, cinsiyet vb. faktörler olabilir. Ayrıca iletişimde kişisel engeller de bulunmaktadır. Elcil ve Şahiner iletişimde, anlatımda yaşanan güçlükler, dinleme yetersizlikleri vb. engelleri kişisel engeller olarak açıklamıştır. Sınıfta lider konumunda olan öğretmen öğrencileri ile etkili bir iletişim ağı oluşturmalıdır (Üstünel, 2011). Eğitim- öğretim genel anlamda bir iletişim sürecidir (Pehlivan, 2005), dolayısı ile etkili yapılan iletişim kalıcı ve etkin bir öğrenme için önemlidir. Uzaktan eğitim süreçlerinde öğrenci ve öğretmenin ayrı yerlerde olduğu durumlarda empati ve iletişim daha da bir önem kazanmaktadır.

Uzaktan Eğitim Sürecinde Empati

Empati insanların kendilerini karşısındakinin yerine koyması ile o kişinin duygularını ve düşüncelerini algılayabilme becerisidir. Empatik anlayış sayesinde bireyler diğer bireyler tarafından anlaşıldığını ve önemli olduklarını hissederler (Dökmen, 2020). Okul ortamında da empati çok büyük bir öneme sahiptir. Kalabalık bir sınıf ortamındaki öğrencilerin bir arada bulunması ve her bireyin farklı düşünce şekillerinin olması öğretmen için önemli bir zorluktur. Empati yapabilen öğretmenler öğrenci davranışlarını anlayabilmede daha hassas olmakta ve yaşanan sorunlar için çözümler üretmekte daha başarılı olurlar (Genç ve Kalafat, 2008). Covid 19 Pandemisi sürecinde zorunluluklar nedeniyle okulların kapatılması birçok öğrencide olumsuz duygular yaşanmasına neden olmuş ve bu durum empati pedagojisinin önemini göstermiştir (Bozkurt, 2020). Bir uzaktan eğitim sürecinin etkili olabilmesi için öğrenenlerin sadece öğrenme içeriklerinde değil; empati duygularına karşılık bulabilecekleri bir öğrenme ortamında olmalıdır (Bozkurt, 2020). Buna göre uzaktan eğitim sürecinde empati yapmak, açık bir şekilde iletişim kurabilmek, onlara anlaşılıp önemsendiklerini göstermek, değerli

olduklarını hissetmelerini sağlamak çok önemlidir (Bozkurt, 2020). Öğretmenler öğrencilerine karşı empatik yaklaşması, etkili bir iletişim içerisinde olmaları; onlarla etkin bir şekilde iletişim içerisinde olmalarını sağlayacak, öğrencilerdeki olumlu benlik gelişimine katkıda bulunacak, çevresine uyumlu kişilik özellikleri edinecek ve de kendini gerçekleştirecek başarılı bireyler olmasını sağlayacaktır (Çelik ve Aysel, 2010).

Uzaktan Eğitim Sürecinde İletişim

Yüz yüze eğitimde iletişimin doğru yapılması öğrencilerde olumlu yönde etki sağlamaktadır (Pehlivan, 2005). Sınıf öğretmeni sadece sınıf içi değil, sınıf dışında yaşadıklarında da bir kılavuz olarak çocuğun aklında olur ve bu da öğretmen öğrenci arasındaki iletişim ile gerçekleşir (Başar, Doğan, Şener, Uzun ve Topal, 2018). Hayatın her evresinde çok önemli olan iletişimin eğitim- öğretim süreçlerinde de önemli bir etkiye sahiptir. Benzer şekilde uzaktan eğitim sürecinde doğru bir öğretim sistemi belirlemek için iletişimsel sorunların belirlenerek üstesinden gelinmesi gerekmektedir (Akca, 2006). Uzaktan eğitim sürecinde yaşanabilecek iletişim sorunları eğitim öğretimin aksatacak ve verimi düşürecektir (Elcil ve Şahiner, 2014). Uzaktan eğitimin öğrencilerin video izlemelerinden farkının olması gerekir, bu durum öğretmenin öğrenci ile ve de öğrencinin öğrenci ile kaliteli bir şekilde iletişiminin ve etkileşiminin olması ile mümkündür (Kara, Kukul ve Çakır, 2021; Sarı 2021). Uzaktan eğitimde öğreten kişi rolü süreç içerisinde kaliteli eğitimi kolaylaştırmalı ve teşvik etmelidir (Kaysi ve Aydemir, 2017). Moore ve Kearsley'e (2011) göre uzaktan eğitimde öğrenen ile öğreten arasındaki mesafe iletişimsel sorunlar oluşturabilmekte ve yanlış anlaşılmanın oluşabileceği psikolojik bir boşluk oluşturabilmektedir. Bu oluşan boşluğa "transaksyonel uzaklık" ismi verilmiştir. Fakat bu teorem ortaya atıldığında henüz teknoloji yeteri kadar gelişmemiş olup daha sonradan ortaya çıkan yeni teknolojik gelişmeler bu oluşan uzaklık hissini azaltarak iletişimin daha verimli sağlanmasına katkı sağlamıştır (Sarı, 2021). Kurnaz vd. (2020) yaptıkları çalışmada uzaktan eğitimde iletişim sorunları ve etkileşim eksikliği yaşandığı belirtilmiştir.

Uzaktan eğitimin etkili öğrenme sağlaması ve öğretmene zaman kazandırması, çok yönlü öğrenme imkânları sunması, bağımsız öğrenme becerilerini geliştirmesi, zamandan tasarruf ve mekân esnekliği sağlanmasından dolayı öğretmenlerin düşünceleri ve tutumlarının olumlu olması gerekmektedir (Kıymet ve Çakır, 2023). Uzaktan eğitim süreçlerinde öğretmenlerdeki empatik yaklaşımın ve doğru iletişimin öğrencinin derse karşı tutumunu ve ilgisini etkileyeceğinden (Pehlivan Baykara, 2005); bu süreçlerde

öğretmenlerdeki iletişim ve empatik yaklaşımın nasıl olduğunu anlamaya çalışmak önemli görülmektedir.

Problem Durumu

Öğretmen eğitim sırasında kendini öğrencinin yerine koymalı, öğrenci açısından bakmalı ve öğrencinin duygularını anlamalıdır (Mozakoğlu, 2015). Empati, eğitim süreci içerisinde öğretmenin kendini öğrencinin yerine koymasını ve olaylara öğrenci gözünden bakabilmesini sağlar. İletişim üretme, aktarma ve bunların harmanlanarak anlamlandırılması süreci olarak görülmektedir. Bu tanımlamalardan hareketle uzaktan eğitime yönelik tutum, empati ve iletişim değişkenlerinin bir arada bulunması ve yorumlanması bu çalışmanın problem durumunun aşağıdaki şekliyle oluşmasını sağlamıştır.

Bu çalışmadaki ana problem “sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları empatik eğilimleri ve iletişim becerileri arasında bir ilişki var mıdır?” sorusuna cevap aramaktır. Bu bağlamda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1) Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri ne düzeydedir?

2) Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişimdeki becerileri çeşitli demografik özellikleri (cinsiyet, hizmet yılı, uzaktan eğitime yönelik hizmet içi kurs veya seminer alması, görev yaptığı yer, internette kalma süresi, öğrenim durumları, okuttukları sınıf düzeyi) açısından anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

3) Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmakta mıdır?

4) Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları empatik eğilimlerini ve iletişim becerilerini ne düzeyde yordamaktadır?

YÖNTEM

Bu çalışmada amaca uygun olarak nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama araştırma modeli kullanılmıştır. İlişkisel araştırma modelinde iki ya da daha fazla değişkenin ilişkisi ve değişkenlerin birlikte değişimleri değişkenlere müdahale edilmeden incelenmektedir. İlişkisel tarama; araştırmaları değişkenler arası ilişkilerin ortaya çıkmasında, değişkenler arasındaki ilişkilerin düzeylerinin belirlenmesinde etkilidir. İlişkilerle ilgili ipuçları vermektedir ve bu araştırmalar üst düzeyde araştırmalar yapılması

için önemli olan araştırmalar olarak görülmektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013).

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini, Malatya il merkezindeki ve ilçelerindeki devlet okullarında ve özel okullarda görev yapan 2653 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem için ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde araştırmacı yakındaki ve erişmesi basit olan bir durum seçer (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Buna göre, Malatya ilindeki bütün ilkokullar bu araştırmada evren kabul edilmiş ve bu evrendeki sınıf öğretmenlerinden 266 tanesi ile araştırma uygulanmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin demografik bilgilerine ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir:

Tablo 1

Sınıf Öğretmenlerinin Demografik Bilgilerine İlişkin Bilgiler

Demografik Bilgiler	Değişken	N	%
Cinsiyet	Erkek	145	54,5
	Kadın	121	45,5
Hizmet Süresi	0-10 Yıl	18	6,8
	11-15 Yıl	57	21,4
	16-20 Yıl	70	26,3
	21 Yıl ve Üstü	121	45,5
Uzaktan Eğitimle İlgili Eğitim Aldı mı?	Evet	154	57,9
	Hayır	112	42,1
Görev Yeri	Köy	53	19,9
	İlçe Merkezi	33	12,4
	İl Merkezi	180	67,7
İnternette Günlük Kalma Süresi	1-3 Saat	216	81,2
	4 Saat ve Üstü	50	18,8
Eğitim Durumu	Ön lisans	14	5,3
	Lisans	209	78,6
	Lisans Üstü	43	16,2
Okutulan Sınıf	1.Sınıf	61	22,9
	2.Sınıf	58	21,8
	3.Sınıf	67	25,2
	4.Sınıf	63	23,7
	Birleştirilmiş Sınıf	17	6,4
Toplam		266	100

Tablo 1 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin demografik bilgilerinin cinsiyet, hizmet süresi, uzaktan eğitimle ilgili eğitim alma durumu, görev yeri, internette günlük kalma süresi, eğitim durumu ve okutulan sınıf değişkenlerine göre ele alındığı

görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin %54.5'i erkek, %45.5'i kadındır. Hizmet süresinin aralığı 0-10 yıl olanlar %6.8, 11-15 yıl olanlar %21.4, 16-20 yıl olanlar %26.3 ve 21 yıl ve üstü olanların oranı ise %45.5'tir. Uzaktan eğitimle ilgili eğitim aldığını belirtenlerin oranı %57.9, almadığını belirtenlerin oranı ise %42.1 olarak belirlenmiştir. Köyde görev yapanlar %19.9, ilçe merkezinde görev yapanlar %12.4, il merkezinde çalışanlar ise %67.7'dir. İnternette günlük 1-3 saat zaman geçirenlerin oranı %81.2, 4 saat ve üstünde vakit geçirenlerin oranı ise %18.8 olduğu görülmektedir. Eğitim durumu ön lisans olan sınıf öğretmenleri tüm öğretmenlerin %5.3'ünü, lisans olanlar %78.6'sını ve lisans üstü olanlar ise %16.2'sini oluşturmaktadır. 1.sınıf öğrencilerini okutanlar %22.9, 2.sınıf öğrencilerini okutanlar %21.8, 3.sınıf öğrencilerini okutanlar %25.2, 4.sınıf öğrencilerini okutanlar %23.7, birleştirilmiş sınıf öğrencilerini okutmakta olan öğretmenlerin oranı ise %6.4 olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği: Deniz (2021) tarafından öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecindeki tutumlarını ölçmek amacı ile geliştirilmiştir. Ölçek 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte uzaktan eğitimin faydaları ve uzaktan eğitimin sınırlılıkları olarak iki faktör kullanılmıştır. Cronbach Alfa değeri bütün faktörler toplamında .86 çıkmış ve .70 değerinin üzerindeki sonuçların yeterli kabul edilmekte olmasından ölçeğin güvenilir ve geçerli olduğu söylenebilmektedir.

İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği (İBDÖ): Korkut (1996) tarafından bireylerdeki iletişim becerilerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. 5'li Likert tipi bir ölçektir. İlk çalışmalarda 0-4 şeklinde puanlanan ölçek (Korkut, 1997), son çalışmalarda 1-5 şeklinde puanlanmıştır. Ölçek 25 ifadeden oluşmakta varyans analiz sonuçları ölçeğin tek boyutlu olduğunu göstermektedir. Ölçekteki güvenilirlik katsayısı .76 olarak elde edilmiş ve iç tutarlılık katsayısı bakımından alfa değeri .80 bulunmuştur Korkut (1996)

Toronto Empati Ölçeği: Spreng vd (2009) tarafından geliştirilmiş ve Totan, Dogan ve Sapmaz, (2012) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. On altı maddeden (sekizi olumlu, sekizi olumsuz olarak puanlanmış) beşli Likert tipi bir ölçektir. Araştırmanın yapısal geçerlilik çalışmasında açıklayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda uyarlama çalışmasında kullanılan araştırma verileri istatistiksel analizler için yeterli olup geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı .79 bulunmuştur. Test tekrar test yöntemiyle ulaşılan güvenilirlik katsayısı ise .73 bulunmuştur (Totan, Dogan ve Sapmaz, 2012).

Verilerin Analizi

Verilerin analizinin yapılması aşamasında SPSS paket programı kullanılmıştır. Araştırmada parametrik olan testlerin kullanılıp kullanılmayacağını belirlemek için yapılan normallik testleri sonucunda değişkenlerin Kolmogrov Smirnov anlamlılık değerleri ($p > .05$) ve çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiş ve normal dağılım özelliği gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2003). Verilerin analizi için araştırma sorularına uygun olarak parametrik testlerden bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), pearson korelasyonu ve basit regresyon kullanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi .05 kabul edilerek yorumlama yapılmıştır.

Etik Kurul İzin Belgesi

Bu araştırma Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulunun 06.12.2021 tarihli ve E-30640013-108.01-11855 sayılı toplantısında alınan kararla etik yönden uygun bulunmuştur.

BULGULAR

Normallik varsayımı karşılandığı için parametrik testlerden faydalanılmıştır. Araştırma soruları esas alınarak yapılan analizler aşağıda verilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri ne düzeydedir?

Bu araştırma sorusuna yönelik, sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının, empatik eğilimlerinin ve iletişim becerilerinin düzeylerini ifade eden betimsel bilgiler Tablo 2’te yer almaktadır.

Tablo 2

Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları, Empatik Eğilimleri ve İletişim Becerilerine İlişkin Betimsel Bilgiler

Boyutlar	N	$\bar{X}$	S.S.
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum	266	2.51	.61
F1: Uzaktan Eğitimin Avantajları	266	2.95	.82
F2: Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	266	1.98	.70
Empatik Eğilim	266	4.17	.60
İletişim Becerileri	266	4.28	.43

Tablo 2 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutum puanlarının ($\bar{X}$ =2.51; 5 üzerinden), uzaktan eğitimin avantajları alt boyutu puanlarının ($\bar{X}$ =2.95), uzaktan eğitimin sınırlılıkları alt boyutu puanlarının ise ($\bar{X}$ =1.98) olduğu görülmektedir. Aynı tabloda sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim puanları ($\bar{X}$ =4.17), iletişim becerileri puanları ise ($\bar{X}$ =4.28) olarak bulunmuştur. Buna göre sınıf öğretmenleri en düşük puanı uzaktan eğitimin sınırlılıkları alt boyutunda, en yüksek puanı ise iletişim becerilerinden aldığı söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının, empatik eğilimlerinin ve iletişim becerilerinin cinsiyete göre farklılaşma durumunu ifade eden bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları, Empatik Eğilimleri ve İletişim Becerileri Puanlarının Cinsiyet Açısından Bağımsız Örneklem t testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S.S.	sd	t	p
Uzaktan Eğitime	Erkek	145	2.54	.53	264	-.815	.001
Yönelik Tutum	Kadın	121	2.48	.69			
F1: Uzaktan Eğitimin	Erkek	145	2.94	.76	264	.259	.005
Avantajları Alt Boyutu	Kadın	121	2.96	.89			
F2: Uzaktan Eğitimin	Erkek	145	2.06	.71	264	-1.981	.871
Sınırlılıkları Alt Boyutu	Kadın	121	1.89	.67			
Empatik Eğilim	Erkek	145	4.05	.58	264	3.70	.751
	Kadın	121	4.32	.59			
İletişim Becerileri	Erkek	145	4.24	.43	264	1.52	.639
	Kadın	121	4.32	.42			

$p < .05$

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarına, empatik eğilimlerine ve iletişim becerilerine yönelik puanlarının cinsiyet açısından değerlendirilmesi amacıyla bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Tablo 3 incelendiğinde erkek sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutum puanlarının ($\bar{X}$ =2.54), kadın sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutum puanlarına ($\bar{X}$ =2.48) göre daha yüksek olduğu ve erkekler lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir ($t(264)=-.815$; $p < .05$). Sınıf öğretmenlerinin

uzaktan eğitimin avantajları alt boyutunda da puanlarının cinsiyet açısından farklılaştığı kadın sınıf öğretmenlerinin puanlarının ($\bar{X}=2.96$), erkek sınıf öğretmenlerinin puanlarına ($\bar{X}=2.94$) göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir ($t(264)=.259$; $p<.05$). Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitimin sınırlılıkları alt boyutu puanlarının cinsiyet açısından anlamlı farklılaşmadığı belirlenmiştir ($t(264)=-1.981$; $p>.05$). Bununla birlikte, erkek sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim puanı ($\bar{x}=4.05$), kadın sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim puanı ise ($\bar{x}=4.32$) olduğu belirlenmiştir. Kadınların empatik eğilim puanları erkeklerin empatik eğilim puanlarına göre daha yüksek olmasına rağmen bu farklılığın anlamlı olmadığı görülmektedir ($t(264)=3.70$; $p>.05$). Analiz sonuçlarına göre, sınıf öğretmenlerinin iletişim becerileri puanları cinsiyet değişkenine göre de istatistiki olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir. ($t(264)=1.52$; $p>.05$).

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri uzaktan eğitime yönelik hizmet içi kurs veya seminer almasına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının, empatik eğilimlerinin ve iletişim becerilerinin uzaktan eğitime yönelik hizmet içi kurs veya seminer almasına göre farklılaşma durumunu ifade eden bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4

Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime, Empatik Eğilime ve İletişim Becerilerine Yönelik Puanlarının Uzaktan Eğitime Yönelik Eğitim Alma Açısından Bağımsız Örneklem t testi Sonuçları

Boyutlar	Uzaktan Eğitimle İlgili Eğitim Aldı mı?	N	$\bar{X}$	S.S.	Sd	t	p
Uzaktan Eğitime	Evet	154	2.56	.64	264	1.606	.243
Yönelik Tutum	Hayır	112	2.44	.57			
F1: Uzaktan	Evet	154	3.01	.84	264	1.365	.537
Eğitimin Avantajları	Hayır	112	2.87	.79			
F2: Uzaktan	Evet	154	2.02	.73	264	1.167	.300
Eğitimin Sınırlılıkları	Hayır	112	1.92	.64			
Empatik Eğilim	Evet	154	4.18	.59	264	.158	.410
	Hayır	112	4.17	.61			
İletişim Becerileri	Evet	154	4.28	.46	264	.301	.280

Hayır 112 4.27 .383

Bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre, sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri puanlarının uzaktan eğitime yönelik eğitim alma durumlarına göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Buna göre sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik eğitim alıp almaması uzaktan eğitime yönelik tutum puanlarını, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri anlamlı düzeyde etkilememektedir.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri internette kalma süresine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının, empatik eğilimlerinin ve iletişim becerilerinin günlük internet kullanım süresine göre farklılaşma durumunu ifade bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5

Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime, Empatik Eğilime ve İletişim Becerilerine Yönelik Puanlarının Günlük İnternet Kullanımı Açısından Bağımsız Örneklem t testi Sonuçları

Boyutlar	Günlük İnternet Kullanım Süresi	N	$\bar{X}$	S.S.	sd	t	p
Uzaktan Eğitim	1-3 Saat	216	2.49	.58	264	-1.270	.039
	4 Saat Üstü	50	2.61	.74			
F1: Uzaktan Eğitimin Avantajları Alt Boyutu	1-3 Saat	216	2.91	.78	264	1.426	.019
	4 Saat Üstü	50	3.10	.99			
F2: Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları Alt Boyutu	1-3 Saat	216	1.97	.71	264	-.426	.802
	4 Saat Üstü	50	2.02	.66			
Empatik Eğilim	1-3 Saat	216	4.18	.57	264	.472	.035
	4 Saat Üstü	50	4.14	.69			
İletişim Becerileri	1-3 Saat	216	4.31	.40	264	2.254	.009
	4 Saat Üstü	50	4.16	.52			

$p < .05$

Bağımsız örneklem t testi analizi sonuçlarına göre, günlük internet kullanım süresinin sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutum puanları üzerinde günlük 4 saat ve üstü internet kullananlar lehine istatistiki olarak anlamlı bir farklılığa neden olduğu görülmektedir ($t(264)=-1.270$; $p<.05$). Sınıf öğretmenlerinin günlük internet kullanım süresi açısından uzaktan eğitimin avantajları alt boyutu puanları anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($t(264)=1.426$; $p<.05$). Bu farklılaşmanın 4 saat ve üstünde internet kullanan sınıf öğretmenlerinin lehine olduğu söylenebilir ($\bar{X}=3.10$). Uzaktan eğitimin sınırlılıkları alt boyutu puanlarının günlük kullanım süresi açısından istatistiki olarak anlamlı bir farklılık belirlenmiştir ($t(264)=-.426$; $p>.05$).

Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim puanlarının günlük internet kullanım süreleri açısından elde edilen analiz sonuçlarına göre, günlük internet kullanım süresi daha az olan öğretmenlerin empatik eğilim puanlarının daha yüksek olduğu ve daha fazla süre ile (4 saat üstü) internet kullananlara göre istatistiki olarak farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($t(264)=.472$; $p<.05$). Bununla birlikte sınıf öğretmenlerinin iletişim becerileri puanları günlük internet kullanım süreleri bakımından incelendiğinde 1-3 saat günlük internet kullananların lehine istatistiki olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($t(264)=2.254$; $p<.05$).

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri hizmet yılına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

Sınıf öğretmenlerinin hizmet süresi açısından farklılaşma durumunu belirlemeden önce betimsel analizler yapılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin hizmet süresine göre betimsel bilgilerinin yer aldığı tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 6

Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet Süresine Göre Uzaktan Eğitim, Empatik Eğilim ve İletişim Becerilerine İlişkin Betimsel Bulgular

Boyutlar	Hizmet Süresi	N	$\bar{X}$	SS
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum	0-10 Yıl	18	2.58	.51
	11-15 Yıl	57	2.60	.65
	16-20 Yıl	70	2.49	.68
	21 Yıl ve Üstü	121	2.47	.57
Uzaktan Eğitimin Avantajları Alt Boyutu	0-10 Yıl	18	3.13	.54
	11-15 Yıl	57	3.07	.87
	16-20 Yıl	70	2.96	.82
	21 Yıl ve Üstü	121	2.86	.83
Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları Alt Boyutu	0-10 Yıl	18	1.91	.69
	11-15 Yıl	57	2.02	.68
	16-20 Yıl	70	1.92	.72
	21 Yıl ve Üstü	121	2.01	.70
Empatik Eğilim	0-10 Yıl	18	4.17	.47
	11-15 Yıl	57	4.13	.68
	16-20 Yıl	70	4.25	.57
	21 Yıl ve Üstü	121	4.15	.59
İletişim Becerileri	0-10 Yıl	18	4.19	.40
	11-15 Yıl	57	4.25	.45
	16-20 Yıl	70	4.35	.45
	21 Yıl ve Üstü	121	4.26	.413

Tablo 6 incelendiğinde en yüksek puanların hizmet süresine göre bilgileri şu şekildedir: uzaktan eğitime yönelik tutum puanı 11-15 yıl arasında hizmet süresi olan sınıf öğretmenlerinde ($\bar{X}$ =2.60); uzaktan eğitimin avantajları alt boyutu puanı 0-10 yıl hizmet süresi sınıf öğretmenlerinde ($\bar{X}$ =3.13); uzaktan eğitimin sınırlılıkları alt boyutu puanı 11-15 yıl hizmet süresi olan sınıf öğretmenlerinde ($\bar{X}$ =2.02); empatik eğilim puanı 16-20 yıl hizmet süresi olan sınıf öğretmenlerinde ($\bar{X}$ =4.25); iletişim becerileri puanı 16-20 yıl hizmet süresi olan sınıf öğretmenlerinde ($\bar{X}$ =4.35) olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının, empatik eğilimlerinin ve iletişim becerilerinin

hizmet yılı açısından farklılık gösterip göstermediğini anlamak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 7

Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitim, Empatik Eğilim ve İletişim Becerileri Puanlarının Hizmet Süresi Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum	Gruplar arası	.73	3	.24	.645	.587
	Gruplar içi	98.63	262	.37		
	Toplam	99.36				
Uzaktan Eğitimin Avantajları	Gruplar arası	2.49	3	.83	1.234	.298
	Gruplar içi	176.41	262	.67		
	Toplam	178.90				
Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	Gruplar arası	.58	3	.19	.397	.755
	Gruplar içi	127.66	262	.49		
	Toplam	128.24				
Empatik Eğilim	Gruplar arası	.63	3	.21	.583	.627
	Gruplar içi	93.78	262	.36		
	Toplam	94.40				
İletişim Becerileri	Gruplar arası	.64	3	.21	1.155	.327
	Gruplar içi	48.46	262	.19		
	Toplam	49.10				

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutum puanlarının [$F(3, 262)=.645, p>.05$], empatik eğilim puanlarının [$F(3, 262)=.583, p>.05$] ve iletişim becerileri puanlarının [$F(3, 262)=1.155, p>.05$] hizmet sürelerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri görev yaptığı yere göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

Sınıf öğretmenlerinin görev yaptığı yere göre betimsel bilgiler aşağıda Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8

Sınıf Öğretmenlerinin Görev Yerine Göre Uzaktan Eğitim, Empatik Eğilim ve İletişim Becerilerine İlişkin Betimsel Bilgiler

Boyutlar	Görev Yeri	N	$\bar{X}$	S.S.
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum	Köy (1)	53	2.58	.73
	İlçe Merkezi (2)	33	2.45	.66
	İl Merkezi (3)	180	2.50	.57
Uzaktan Eğitimin Avantajları Alt Boyutu	Köy	53	3.01	.81
	İlçe Merkezi	33	2.96	1.06
	İl Merkezi	180	2.93	.78
Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları Alt Boyutu	Köy	53	2.06	.80
	İlçe Merkezi	33	1.84	.79
	İl Merkezi	180	1.98	.64
Empatik Eğilim	Köy	53	4.26	.55
	İlçe Merkezi	33	4.39	.39
	İl Merkezi	180	4.11	.63
İletişim Becerileri	Köy	53	4.23	.49
	İlçe Merkezi	33	4.38	.46
	İl Merkezi	180	4.27	.40

Köyde görev yapan sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutum puanı ($\bar{x}=2.58$), uzaktan eğitimin avantajları puanı ($\bar{x}=3.01$), uzaktan eğitimin sınırlılıkları puanı ($\bar{x}=2.06$) ile ilçe ve il merkezinde görev yapanlara göre daha yüksek bulunmuştur. İlçede görev yapan sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim puanı ($\bar{x}=4.39$), iletişim becerileri puanı ($\bar{x}=4.38$) ile köyde ve il merkezinde görev yapanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının, empatik eğilimlerinin ve iletişim becerilerinin görev yaptığı yer açısından farklılaşma durumunu ifade eden tek yönlü varyans analizi (ANOVA) tablo aşağıda sunulmuştur.

Tablo 9

Sınıf Öğretmenlerinin Görev Yerine Göre Uzaktan Eğitim, Empatik Eğilim ve İletişim Becerileri Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum	Gruplar arası	.37	2	.18	.490	.613	
	Gruplar içi	98.99	263	.38			
	Toplam	99.36					
Uzaktan Eğitimin Avantajları	Gruplar arası	.24	2	.12	.178	.837	
	Gruplar içi	178.66	263	.68			
	Toplam	178.90					
Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	Gruplar arası	.99	2	.49	1.025	.360	
	Gruplar içi	127.25	263	.48			
	Toplam	128.24					
Empatik Eğilim	Gruplar arası	2.66	2	1.33	3.819	.023	2>3
	Gruplar içi	91.74	263	.35			
	Toplam	94.40					
İletişim Becerileri	Gruplar arası	.51	2	.25	1.370	.256	
	Gruplar içi	48.58	263	.19			
	Toplam	49.10					

$p < .05$

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutum puanlarının ve iletişim beceriler puanlarının görev yerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Bununla birlikte, sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim puanları görev yeri değişkenine göre istatistiki olarak farklılık göstermektedir $F(2, 263)=1.370, p>.05]$. Bu farklılaşmanın hangi görev yeri lehine olduğunu belirlemek için Levene testi yapılmış homojenlik varsayımının karşılandığı görülmüş ve bunun üzerine post hoc Tukey HSD testi yapılmıştır. Buna göre ilçe merkezinde çalışan sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim

puanlarının il merkezinde çalışan sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri öğrenim durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

Sınıf öğretmenlerinin öğrenim durumları açısından betimsel bilgileri Tablo 10'da aşağıda sunulmuştur.

Tablo 10

Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenim Durumuna Göre Uzaktan Eğitim, Empatik Eğilim ve İletişim Becerilerine İlişkin Betimsel Bilgiler

Boyutlar	Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	S.S.
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum	Önlisans (1)	14	2.47	.48
	Lisans (2)	209	2.48	.61
	Lisansüstü (3)	43	2.70	.63
Uzaktan Eğitimin Avantajları Alt Boyutu	Önlisans	14	2.60	1.01
	Lisans	209	2.91	.81
	Lisansüstü	43	3.25	.74
Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları Alt Boyutu	Önlisans	14	2.31	.88
	Lisans	209	1.95	.69
	Lisansüstü	43	2.04	.64
Empatik Eğilim	Önlisans	14	3.96	.66
	Lisans	209	4.18	.58
	Lisansüstü	43	4.20	.35
İletişim Becerileri	Önlisans	14	4.52	.42
	Lisans	209	4.28	.49
	Lisansüstü	43	4.27	.40

Öğrenim durumu lisansüstü olan sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutum puanı ($\bar{X}=2.70$), uzaktan eğitimin avantajları puanı ($\bar{X}=3.25$), empatik eğilim puanı ($\bar{X}=4.20$) ile diğer öğrenim durumuna sahip öğretmenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Öğrenim durumu önlisans olan sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitimin sınırlılıkları puanı ($\bar{X}=2.30$) ve iletişim becerileri puanı ($\bar{X}=4.52$) lisans ve lisansüstü öğrenim durumuna sahip öğretmenlere göre daha yüksek olarak belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin uzaktan

eğitime yönelik tutumlarının, empatik eğilimlerinin ve iletişim becerilerinin öğrenim durumuna göre farklılaşma durumunu ifade eden tek yönlü varyans analizi (ANOVA) tablosu aşağıda verilmiştir.

Tablo 11

Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Durumuna Göre Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum, Empatik Eğilim ve İletişim Becerileri Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum	Gruplar	1.83	2	.92	2.47	.086	
	arası	97.53	263	.37	4		
	Gruplar içi	99.36					
	Toplam						
Uzaktan Eğitimin Avantajları	Gruplar	5.77	2	2.89	4.38	.013	3>1
	arası	173.13	263	.66	5		
	Gruplar içi	178.90					
	Toplam						
Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	Gruplar	1.89	2	.95	1.97	.141	
	arası	126.35	263	.48	0		
	Gruplar içi	128.24					
	Toplam						
Empatik Eğilim	Gruplar	.71	2	.36	1.00	.368	
	arası	93.69	263	.36	3		
	Gruplar içi	94.40					
	Toplam						
İletişim Becerileri	Gruplar	.86	2	.43	2.33	.098	
	arası	48.25	263	.18	9		
	Gruplar içi	49.10					
	Toplam						

p<.05

Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçlarına göre, sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik genel tutum puanları, empatik eğilim puanları ve iletişim becerileri puanları öğretmenlerin eğitim durumlarına göre istatistiki olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin uzaktan eğitimin avantajları alt faktörü

puanlarının eğitim durumuna göre farklılaşma durumu incelendiğinde bu değişkenin puanlar üzerinde anlamlı farklılık oluşturduğu görülmüştür [$F(2, 263)=4.385, p<.05$]. Bu farklılığın hangi değişken lehine olduğunu belirlemek için post hoc Tukey HSD testi yapılmıştır. Tukey HSD sonuçlarına göre lisansüstü eğitim yapmış olanların uzaktan eğitimin avantajları puanları önlisans mezunu sınıf öğretmenlerine göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri okuttukları sınıf düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

Sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf açısından betimsel bilgilerinin yer verildiği tablo aşağıda sunulmuştur.

Tablo 12

Sınıf Öğretmenlerinin Okuttukları Sınıf Açısından Uzaktan Eğitim, Empatik Eğilim ve İletişim Becerilerine İlişkin Betimsel Bilgiler

Boyutlar		Okutulan Sınıf	N	$\bar{X}$	S.S.
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum		Birinci Sınıf	61	2.51	.61
		İkinci Sınıf	58	2.49	.64
		Üçüncü Sınıf	67	2.53	.59
		Dördüncü Sınıf	63	2.53	.62
		Birleştirilmiş Sınıf	17	2.48	.66
Uzaktan Eğitimin Avantajları Boyutu	Alt	Birinci Sınıf	61	2.88	.78
		İkinci Sınıf	58	2.93	.91
		Üçüncü Sınıf	67	2.96	.77
		Dördüncü Sınıf	63	3.03	.84
		Birleştirilmiş Sınıf	17	2.91	.85
Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları Boyutu	Alt	Birinci Sınıf	61	2.07	.70
		İkinci Sınıf	58	1.94	.74
		Üçüncü Sınıf	67	2.01	.69
		Dördüncü Sınıf	63	1.91	.66
		Birleştirilmiş Sınıf	17	1.94	.68

Tablo 12*Devam*

Empatik Eğilim	Birinci Sınıf	61	4.15	.60
	İkinci Sınıf	58	4.06	.60
	Üçüncü Sınıf	67	4.19	.62
	Dördüncü Sınıf	63	4.23	.59
	Birleştirilmiş Sınıf	17	4.40	.46
İletişim Becerileri	Birinci Sınıf	61	4.31	.43
	İkinci Sınıf	58	4.27	.44
	Üçüncü Sınıf	67	4.27	.45
	Dördüncü Sınıf	63	4.26	.43
	Birleştirilmiş Sınıf	17	4.28	.35

Uzaktan eğitime yönelik tutum puanının üçüncü ve dördüncü sınıf okutanlarda ($\bar{X}=2.53$), uzaktan eğitimin avantajları puanının dördüncü sınıf okutanlarda ($\bar{X}=3.03$), uzaktan eğitimin sınırlılıkları puanının birinci sınıf okutanlarda ($\bar{x}=2.07$), empatik eğilim puanının birleştirilmiş sınıf okutanlarda ($\bar{X}=4.40$), iletişim becerileri puanının birinci sınıf okutanlarda ($\bar{X}=4.31$) ile diğer sınıfları okutanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının, empatik eğilimlerinin ve iletişim becerilerinin okutulan sınıf açısından farklılaşma durumunu ifade eden tek yönlü varyans analizi (ANOVA) Tablo 14’te sunulmuştur.

Tablo 13

Sınıf Öğretmenlerinin Okuttukları Sınıfa Göre Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum, Empatik Eğilim ve İletişim Becerileri Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum	Gruplar arası	.08	4	.02	.055	.994
	Gruplar içi	99.28	261	.38		
	Toplam	99.36				
Uzaktan Eğitimin Avantajları	Gruplar arası	.75	4	.19	.274	.894
	Gruplar içi	178.15	261	.68		
	Toplam	178.90				

Tablo 13*Devam*

Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	Gruplar arası	.94	4	.23	.479	.751
	Gruplar içi	127.30	261	.49		
	Toplam	128.24				
Empatik Eğilim	Gruplar arası	1.89	4	.48	1.339	.256
	Gruplar içi	92.50	261	.35		
	Toplam	94.40				
İletişim Becerileri	Gruplar arası	.12	4	.03	.153	.962
	Gruplar içi	48.99	261	.19		
	Toplam	49.10				

One Way ANOVA sonuçlarına göre, sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıf açısından uzaktan eğitime yönelik tutum puanlarında, empatik eğilim puanlarında ve iletişim becerileri puanlarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmakta mıdır?

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri, iletişim becerileri uzaktan eğitime yönelik tutumu arasındaki ilişkiyi belirten Pearson Korelasyonu tablosuna aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 14

Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları, Empatik Eğilimleri, İletişim Becerileri, Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumu Arasındaki İlişkiler

Boyutlar	1	2	3
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum (1)	1	-.252**	-.183**
Empatik Eğilim (2)		1	.417**
İletişim Becerileri (3)			1

*p<.05 **p<.01 N=266

Tablo 14 incelendiğinde öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile empatik eğilimleri arasında negatif yönde düşük düzeyde istatistiki olarak anlamlı ($r(266)=-.252$, $p<.01$), iletişim becerileri arasında da yine negatif yönlü düşük düzeyde istatistiki olarak anlamlı ($r(266)=-.183$, $p<.01$) ilişki olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimleri ile iletişim becerileri arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r(266)=.417$, $p<.01$).

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını empatik eğilimleri ve iletişim becerileri ne düzeyde yordamaktadır?

Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin ve iletişim becerilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını ne düzeyde yordadığını belirlemek amacıyla yapılan basit regresyon analizi tablosu aşağıda sunulmuştur.

Tablo 15

Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Empatik Eğilimler ve İletişim Becerileri Tarafından Yordama Düzeyleri

Değişkenler	B	Sh	β	t	p
Empatik Eğilim	-.218	.067	-.212	-3.247	.001
İletişim Becerileri	-.135	.093	-.095	-1.446	.149

$$R = .252, R^2 = .064, F = 10,022, p = .001$$

Tablo incelendiğinde empatik eğilimin uzaktan eğitime yönelik tutumu anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir ($p < .01$) fakat iletişim becerilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumu anlamlı düzeyde yordamadığı görülmektedir ($p > .01$). Regresyon analizi sonucuna göre uzaktan eğitime yönelik tutumun %6'dan biraz daha fazlasının empatik eğilim tarafından açıklandığı görülmüştür ($R = .252, R^2 = .064, F = 10,022, p = .001$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri ne düzeydedir?

Araştırmada elde edilen bulgulara göre sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutum puanlarının orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, Ülkü (2018) ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin tutumlarını orta düzeyde bulurken, daha çok olumsuz yönde olduğuna dair sonuçlar elde etmiştir. Bu sonuç mevcut araştırmanın sonucuyla kısmen örtüşmektedir. Literatüre baktığımızda Kocayiğit ve Salih (2020) öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin tutum puanlarını yüksek bulurken, Yıldız (2016) ise öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin tutum puanlarını orta düzeyde olduğu sonucunu elde etmiştir. Öğretmenler pandemi döneminde öğrencilerle yüz yüze etkileşimden yoksun kalmaları, internet erişimi ve teknolojik araç gereçlerin erişilebilirliğinde ve kullanımında yaşanan sorunlar öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin tutumları olumsuz etkilenmiş olabilir.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve

iletişim becerilerine ilişkin betimsel bilgilere baktığımızda, sınıf öğretmenlerinin en düşük puanı uzaktan eğitimin sınırlılıkları, en yüksek puanı ise iletişim becerilerinden aldığı görülmektedir. Çıkan sonuçlarda en yüksek puanın iletişim becerilerinden olması aslında uzaktan eğitimin avantajlarını bize gösterdiğini söyleyebiliriz. Ders sırasında öğrencilerle Whatsapp, mail, Google Meet gibi uygulamalar sayesinde doğrudan, birebir iletişime geçebiliyor olmaları, öğretmenlerin görüşlerinin bu puan üzerinde yoğunlaşmasına yol açmış olabilir.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime karşı tutumlarının aksine iletişim becerileri ve empatik eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. İlgili literatür incelendiğinde yapılan bir çalışmada (Akbulut ve Sağlam, 2010) sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin uygun düzeyde olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Şara ve Güney (2015) yaptıkları çalışmada sınıf öğretmenlerinde ve branş öğretmenlerinde iletişimin yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Literatür incelendiğinde empatik eğilimleri ve iletişim becerileri değişkenleri üzerinde oluşan sonuçlar genel olarak daha önceden yapılan çalışmalardaki sonuçlar ile örtüşmektedir. İlkokulda sınıf öğretmenlerinin öğrenci seviyesinde iletişimin ve empatik yaklaşımın derslerde olumlu etki ettiğini gözlemlemiş olmaları bu değişkenlerin yüksek düzeyde çıkmasına neden olmuş olabilir.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişimdeki becerileri çeşitli demografik özellikleri (cinsiyet, hizmet yılı, uzaktan eğitime yönelik hizmet içi kurs veya seminer alması, görev yaptığı yer, internette kalma süresi, öğrenim durumları, okuttukları sınıf düzeyi) açısından anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri puanlarının cinsiyet açısından değerlendirildiğinde erkek sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutum puanlarının, kadın sınıf öğretmenlerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre erkek sınıf öğretmenlerinin teknolojiye yönelik ilgisinin daha yüksek olmasından kaynaklı olarak (Bilgisayar kullanımı, tablet, telefon vb) bu sonuç çıkmış olabilir. Araştırmada bu çalışmaya paralel birçok çalışmanın olduğunu görmekteyiz (Karatepe, Küçükgençay, ve Peker, 2020; Kocayığıt ve Salih, 2020; Moçoşoğlu ve Kaya, 2020; Nachimuthu, 2020; Ülkü, 2018). Lu ve Chiou (2010) yaptıkları çalışmada cinsiyet ve iş durumu değişkenlerinin üniversite öğrencilerinin e-öğrenme sistemine ilişkin memnuniyetlerini önemli ölçüde

etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Bununla birlikte, yapılan bazı çalışmaların ortaya koyduğu önemli bir husus internet ve bilgisayar kullanımını artmasıyla cinsiyet arasındaki farklılığın azaldığını göstermektedir. Örneğin, Shaw ve Gant, (2002) tarafından üniversite öğrencilerinin teknoloji kullanımına ilişkin yaptıkları çalışmada cinsiyet farklılıklarının olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bir başka çalışmada González-Gómez ve arkadaşlarının (2012) araştırmalarında uzaktan eğitimin cinsiyet değişkeni açısından memnuniyet düzeylerine bakılmış ve kadınların uzaktan eğitime yönelik memnuniyetinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Çalışmada erkek sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim puanları, kadın öğretmenlere göre daha düşük çıkmış fakat anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Akbulut ve Sağlam (2010)'ın yaptıkları araştırmaya göre cinsiyet açısından sınıf öğretmenlerinde anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşmış kadın sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışma bu yönüyle Akbulut ve Sağlam (2010)'ın çalışması ile örtüşmemektedir.

Çalışmada ortaya çıkan diğer bir sonuç ise iletişim beceri puanları kadın ve erkek öğretmenlerde cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır. Elkatmış ve Ünal'ın (2014) da sınıf öğretmenliği adayları arasından yapmış olduğu araştırmaya göre sınıf öğretmenliği adayları iletişim beceri puanlarının cinsiyet açısından bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Dilber ve Akhan (2019) öğretmen adayları ile ilgili yapmış olduğu araştırmada cinsiyet açısından öğretmen adaylarındaki iletişim düzeylerinde anlamlı bir farkın oluşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Fakat Dilber ve Akhan (2019) beden dili açısından iletişim boyutunda kadın öğretmen adaylarındaki beden dilinin erkek öğretmen adaylarındaki bedene oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Tan ve Tan (2015) kadın öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin anlamlı olarak farklı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Literatür incelendiğinde yapılan araştırmalarda iletişim becerileri cinsiyet değişkeni açısından analiz edildiğinde farklı sonuçlar çıktığı görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri hizmet yılına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim, empatik eğilim ve iletişim becerileri puanlarının hizmet süresi açısından tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçlarına göre hizmet süresinin uzaktan eğitime yönelik tutumu konusunda bir farklılaşmaya yol açmadığı görülmektedir. Bu sonuç literatür çalışmalarıyla karşılaştırıldığında bazı

farklılıkların olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin, yapılan araştırmalarda (Horzum, Albayrak ve Ayvaz, 2012) 0-5 yıl arası öğretmenlerin uzaktan eğitime karşı olumlu görüş bildirdiklerini gözlemlemiş, Ağır (2007) özel okul ve devlet okullarında öğretmenlerin kıdem değişkenine göre 0-5 yıl arası öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının olumlu yönde olduğu sonucuna varmıştır. Bunların dışında Baek, Zhang ve Yun (2017) Koreli öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını araştırmış ve 15 yıldan fazla öğretmenlik yapmış olanların, öğretmenliğe yeni başlayanlara göre daha fazla uzaktan eğitime yönelik olumlu tutum sergilediği sonucunu elde etmiştir. Mevcut araştırmada mesleğe yeni başlayan öğretmen ve 10 yıllık deneyimli öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının benzer düzeyde olmaları artık günümüzde teknolojiyle iç içe yaşamamızdan kaynaklı olabilir. Günümüzde kıdem yılı fark etmeksizin öğretmenlerin teknolojiyi aktif bir şekilde kullanabiliyor olmaları çalışmalarda ortaya çıkan farklılığın başlıca sebeplerinden biri olarak yorumlanabilir.

Analiz sonuçlarında göre empatik eğilimin, en yüksek 16-20 yıl hizmet süresi olan sınıf öğretmenlerinde; en düşük ise 11-15 yıl hizmet süresi olan sınıf öğretmenlerinde olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerin hizmet süresine göre empatik eğilim puanlarının anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığı incelendiğinde anlamlı bir farklılaşmaya yol açmadığı belirlenmiştir. Akbulut ve Sağlam (2010) da yaptıkları araştırmada hizmet yıllarını 1-10 yıl, 11-20 yıl ve 21 ve üzeri olarak incelemiş ve hizmet yılının empatik eğilim yönünden anlamlı bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşmıştır. Agboyraz (2015) da yaptığı araştırmada meslekteki kıdem anlamlı bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmalar kıdem empatik eğilim yönünden anlamlı bir farklılık oluşturmadığını göstererek örtüşmektedir.

Öğretmenlerin iletişim becerileri hizmet süresine göre incelendiğinde istatistiki olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Benzer şekilde Erdem ve Okul (2015) çalışmalarında hizmet süresinin iletişim becerileri yönünden anlamlı bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Sekman (2021) iletişim becerilerinde hizmet yılının anlamlı bir farklılık oluşturmadığını bulmuşlardır. Hizmet yılının iletişim becerilerine etkisi incelendiğinde genel olarak anlamlı bir farklılık oluşmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri uzaktan eğitime yönelik hizmet içi kurs veya seminer almasına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime, empatik eğilime ve iletişim becerilerine yönelik puanlarının uzaktan eğitime yönelik eğitim alma açısından analiz edildiğinde uzaktan eğitime yönelik tutum, empatik eğilim ve iletişim becerileri açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bunun başlıca sebeplerinden biri ise ülkemizde pandemiden önce uzaktan eğitimin ilkokullarda pek yaygın bir şekilde kullanılmaması olarak söylenebilir. Eğitim hayatımıza covid-19 ile beraber hızlı geçiş yapılan uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlere zorunlu hizmet içi eğitim verilmemiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden birçoğu EBA üzerinden hizmet içi eğitim alırken bir kısmı da okul tarafından bilgilendirici videolar ile süreç hakkında bilgi sahibi olmuştur. Bunun dışında da okulda bilişim öğretmenlerinden de destek almışlardır. Arık, Karakaya, Çimen, Yılmaz (2021) yaptığı çalışmada EBA ve kullanımı ile ilgili bilgilerin EBA web sitesinde yararlanılabileceğini belirtmiştir. Gönen ve Kocakaya'nın (2006) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin çağın yeniliklerine uygun yöntem ve tekniklerin derslerde uygulanması hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ortaya çıkarmış ve hizmet içi eğitimin tam anlamıyla gerçekleşmediğini öne sürmüştür.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri görev yaptığı yere göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

Sınıf öğretmenlerinin görev yerine göre uzaktan eğitime yönelik tutum, empatik eğilim ve iletişim becerileri puanları bakımından farklılığın empatik eğilim puanlarında olduğunu görmekteyiz. Buna göre ilçe merkezinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin il merkezinde çalışan öğretmenlerden empatik eğilimi açısından daha yüksek puana sahip olduğu görülmektedir. İlçe merkezindeki öğrencilerin, il merkezindeki öğrencilere göre uzaktan eğitime katılma imkânının daha düşük seviyede olmasından kaynaklı olarak, ilçe merkezindeki öğretmenlerin öğrencilerin bu durumunu göz önünde bulundurarak empatik eğilim puanlarının arttırmış olabilir. İlçelerde görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime karşı tutumlarını geliştirmek için daha fazla çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır (Kurnaz, Kaynar, Barışık, Doğrukök, 2020). Bununla birlikte, Akbulut ve Sağlam (2010) yaptıkları çalışmada sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları yerleşim yerlerine göre empatik eğilimlerini incelemiş ve anlamlı bir farklılığa ulaşamamışlardır. İletişim becerileri açısından, Bedur (2007) yaptığı çalışmada sınıf öğretmenlerinin öğrenciler ile iletişimini görev yerlerine göre incelemiş ve anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri internette kalma süresine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri internette kalma süresine incelendiğinde günlük internet kullanım süresinin sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutum puanları üzerinde anlamlı bir farklılığa neden olduğu görülmektedir. İnternet kullanımı süresi daha yüksek olan öğretmenlerin uzaktan eğitime karşı daha olumlu bir tutum sergilemektedir. Konuyla ilgili literatür incelendiğinde benzer sonuçların olduğu görülmektedir (Yıldız, 2011).

Sınıf öğretmenlerinin internette kalma sürelerine göre empatik eğilimleri incelendiğinde internette daha az kalan sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim oranları daha yüksek çıktığı görülmüş ve anlamlı bir farklılık oluşmuştur. Sınıf öğretmenlerinin internette kalma sürelerine göre iletişim becerileri incelendiğinde günlük internette kalım süresi ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. İlgili literatür çalışmaları incelendiğinde, Dağhan, Kibar, Çetin, Telli, ve Akkoyunlu'nun (2015) çalışmalarında, öğretmen adaylarının sosyal medya üzerinden iletişim becerileri incelenmiş ve öğretmenlerin bilimsel iletişim süreci ile ilgili aşamalara sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri öğrenim durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

Sınıf öğretmenlerinin eğitim durumuna göre uzaktan eğitime yönelik tutumlarından uzaktan eğitimin avantajları alt faktörünün eğitim durumuna göre farklılaştığını görmekteyiz. Lisansüstü eğitim almış öğretmenin uzaktan eğitim avantajları puanının daha yüksek olması alana yeterlilik ve uzaktan eğitim üzerinden farklı öğretim yöntem ve tekniklerini daha aktif kullanabiliyor olmasından kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca lisansüstü eğitimde uzaktan eğitime yönelik derslerin olması bu farklılaşmada önemli bir yere sahip olabilir. Literatür incelendiğinde Havuz'un (2021) yaptığı çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin eğitim düzeylerinin artmasının onların uzaktan eğitime bakış açılarının da pozitif yönde değiştiği sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte mevcut araştırmadan farklı bulgu sonuçları da görülmektedir. Örneğin, Ağır (2007) çalışmasında uzaktan eğitime yönelik tutumun öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır.

Akbulut ve Sağlam (2010), eğitim durumunun empatik eğilim üzerine etkisini araştırmış ve anlamlı bir farklılığın oluşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yapılan araştırma bu özelliği ile Akbulut ve Sağlam'ın (2010) araştırması ile örtüşmektedir. Benzer şekilde, Erdem ve Okul (2015) yaptığı çalışmada eğitim durumu açısından öğretmenler ile öğrenciler arasındaki iletişimde anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri okuttukları sınıf düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

Sınıf öğretmenlerinin okuttukları sınıfa göre uzaktan eğitime yönelik tutum, empatik eğilim ve iletişim becerileri puanlarının okuttukları sınıf bakımından tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçlarına göre anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çıkan sonuçlara göre sınıf öğretmenleri uzaktan eğitimde sınıf düzeyi fark etmeksizin öğrencileri mesleği gereği eğitim vermesi gereken birey olarak görüyor olabilir. Dolayısıyla sınıf düzeyinde çıkan sonuçlarda anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır.

Benzer çalışmalar incelendiğinde, yaptıkları araştırmada Akbulut ve Sağlam (2010) sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimlerini okuttukları sınıf seviyesine göre incelemişler ve 1. sınıf öğretmenlerinin diğer ilkökul sınıf seviyelerine göre empatik eğilimlerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmışlardır. Fakat genel olarak empatik eğilim ile okutulan sınıf düzeyi arasında anlamlı bir farklılığa ulaşılmamıştır. Bununla birlikte, Akbulut ve Sağlam'ın (2010) çalışmasında okutulan sınıf seviyelerinde empatik eğilim en yüksek 1. sınıfı okutan sınıf öğretmenlerinde görülmüştür. Buna göre okutulan sınıf seviyelerine göre empatik eğilimde bölgesel olarak farklılıklar olsa da genel olarak anlamlı bir farklılığa ulaşamadığı görülmektedir. İletişim becerileri bakımından, Erdem ve Okul (2015) yaptığı çalışmada bu çalışma ile benzer bir sonuca ulaşmışlar ve iletişim becerileri açısından okutulan sınıf seviyelerinde anlamlı bir farklılık oluşmadığını bulmuşlardır.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerileri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmakta mıdır?

Araştırma sonuçlarına göre sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimleri ile uzaktan eğitime yönelik tutumları arasında negatif yönde düşük düzeyde bir anlamlı bir ilişki, empatik eğilimleri ile iletişim becerileri arasında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, öğretmenlerin empatik becerileri arttıkça, uzaktan eğitime yönelik tutumlarının düştüğü fakat iletişim becerilerinin arttığı şeklinde yorumlanabilir. Bu sonuç, öğretmenin öğrenci ile uzaktan da olsa iletişim kanallarını daha

aktif ve etkili kullanmak istemesinden kaynaklı olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Yapılan literatür taramalarında Fidan'ın (2020) sınıf öğretmenlerine yönelik yaptığı nitel çalışmada sınıf öğretmenleri genel olarak uzaktan eğitiminin avantajı olarak uzun vadede empatik eğilimi güçlendirdiğini belirtmişlerdir. Fidan (2020) tarafından yapılan araştırma ile yapılan bu araştırma karşılaştırıldığında araştırma sonuçları örtüşmemektedir. Benzer şekilde, Muirhead (2000) da yaptığı araştırma sonucunda uzaktan eğitim sürecinde öğrenci-öğrenci; öğretmen-öğrenci ve öğretmen-öğretmen iletişiminin yeterince gelişmeyeceğini belirtmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının empatik eğilimler ve iletişim becerileri tarafından yordama düzeyleri nelerdir?

Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin ve iletişim becerilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını ne düzeyde yordadığını belirlemek amacıyla yapılan basit regresyon analizi sonuçlarına göre, empatik eğilimin uzaktan eğitime yönelik tutumu anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. İletişim becerilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumu yordamadığı gerekçesiyle modelden çıkarılmış ve sadece empatik eğilimin uzaktan eğitime yönelik tutumu yordama düzeyi incelenmiştir. Regresyon analizi sonucuna göre uzaktan eğitime yönelik tutumun %6'dan biraz daha fazlasının empatik eğilim tarafından açıklandığı görülmüştür. İlgili literatür incelendiğinde, Havuz (2021) okul öncesi öğretmenleri ile ilgili yaptığı çalışmada iletişim becerileri ile uzaktan eğitim arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve iletişim becerilerinin uzaktan eğitim algısını yordadığı sonucuna ulaşmıştır.

ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçlarına dayanarak araştırmacılara yönelik aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

1) Bu araştırma sadece Malatya ili ve merkez ilçelerinde gerçekleştirilmiştir. Farklı evren ve örneklem gruplarına yönelik araştırmalar yapılarak Türkiye'de görev yapan tüm öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları, iletişim becerileri ve empatik eğilimleri profillerini ortaya konabilir.

2) Bu araştırma sadece kadrolu sınıf öğretmenleri ile sınırlı tutulmuştur. Araştırma genişletilerek okul yöneticileri, branş öğretmenleri ve öğrenciler dâhil edilerek yapılabilir.

3) Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin tutumları ve sınırlı sayıda değişkenleri ele alınarak incelenmiştir. Farklı değişkenlerin araştırmaya dâhil edilerek incelenmesi faydalı olabilir.

4) Bu araştırma sadece nicel araştırma deseni kullanılarak çalışma yapılmıştır. Öğretmenlerin görüşlerini ve tecrübelerini kendi ifadeleriyle ayrıntılarıyla ortaya koymak amacıyla nitel araştırma deseni de dâhil edilerek karma araştırmalar yapılabilir ve sonuçlar karşılaştırılabilir.

5) Mevcut araştırmada sadece ilkokul sınıf öğretmenlerini kapsamaktadır. Dolayısıyla yapılacak araştırmalar diğer bölümleri ve kurumları da kapsayacak şekilde geniş bir çalışma yapılabilir.

6) Bu araştırma sınıf öğretmenleri arasında yapılmıştır. Aynı araştırma diğer branşlarda uygulanacağı gibi veliler ve öğrenciler ile de yapılabilir. Bu sayede velilerin uzaktan eğitim sürecine karşı tutumları, empatik eğilimleri ve iletişim becerilerinin hangi boyutta olduğu değerlendirilebilir.

7) Uzaktan eğitim süreçlerinde öğretmenlerin empati ve iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik hizmet içi eğitimler verilmesi önerilebilir.

8) Öğretmenlerde empati ve iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik deneysel çalışmalara yer verilebilir. Öğretmenlerle küçük gruplar halinde çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Agboyraz, İ. (2015). *Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimleri ile demokratik değerlere sahip olma düzeylerinin incelenmesi: Malatya örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Ağır, F. (2007). *Özel okullarda ve devlet okullarında çalışan ilköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitime karşı tutumlarının belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Akbulut, E., & Sağlam, H. (2010). Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 1070-1079.
- Akca, Ö. (2006). *SAÜ uzaktan eğitim öğrencilerinin iletişim engelleri ile ilgili öğrenci görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Arık, S., Karakaya, F., Çimen, O., Yılmaz, M. (2021). Covid-19 Pandemi sürecinde uygulanan uzaktan eğitim hakkında ortaöğretim öğrencilerinin görüşlerinin

- belirlenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(2), 631-659.
<https://doi.org/10.17152/gefad.926838>
- Baek, Y., Zhang, H., & Yun, S. (2017). Teachers' attitudes toward mobile learning in Korea. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 16(1), 154-163.
<http://www.tojet.net/> adresinden alınmıştır.
- Başar, M., Doğan, M. C., Şener, N., Uzun, Ö., vd. (2018). İlkokulda öğretmen öğrenci iletişimi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-17.
<https://doi.org/10.29065/usakead.339105>
- Bedur, S. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerle iletişimleri*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Bektaş, S., & Çakır, R. (2021). Çevrimiçi öğretmenlerin çevrimiçi öğretime karşı algı ve uygulamaları ölçeği: Türkçe'ye uyarlama çalışması. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 243-260. <https://dx.doi.org/10.30855/gjes.2021.07.03.002>
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 113-132.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çelik, E.ve Aysel, Ç. (2010). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 25-36.
- Dağhan, G., Nuhoğlu Kibar, P., Menzi Çetin, N., Telli, E., & Akkoyunlu, B. (2015). Öğretmen adaylarının sosyal medya destekli bilimsel iletişimi kullanmaları üzerine nitel bir çalışma. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 29(2), 258-274.
- Deniz, S. (2021). *Öğretmenlere yönelik uzaktan eğitim tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve öğretmen tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Dilber, F., & Akhan, O. (2019). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri düzeylerinin incelenmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(17), 473-493.
<https://doi.org/10.33692/avrasyad.590721>
- Dökmen, Ü. (2020). *Sanatta ve günlük yaşamda iletişim çatışmaları ve empati* (45 baskı). İstanbul:

Remzi Kitabevi.

- Elcil, Ş., & Şahiner, D. (2014). Uzaktan eğitimde iletişimsel engeller. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 6(1), 21-33.
- Elkatmış, M., & Ünal, E. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının iletişim beceri düzeylerine yönelik bir çalışma. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 107-122.
- Erdem, A., & Okul, Ö. (2015). Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerle iletişim becerileri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 4-13.
- Fidan, M. (2020). Covid-19 belirsizliğinde eğitim: İlkokulda zorunlu uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 24-43. <https://doi.org/10.29065/usakead.736643>
- Genç, S. Z., & Kalafat, T. (2008). Öğretmen adaylarının demokratik tutumları ile empatik becerilerinin değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(19), 211-222.
- González-Gómez, F., Guardiola, J., Rodríguez, Ó., & Alonso, M. (2012). Gender differences in e-learning satisfaction. *Computers & Education*, 8(1), 283-290. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2011.08.017>
- Gökmen, Ö. F., Duman, İ. & Horzum, M. B. (2016). Uzaktan eğitimde kuramlar, değişimler ve yeni yönelimler. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 29-51.
- Gönen, S., & Kocakaya, S. (2006). Fizik öğretmenlerinin hizmet içi eğitimler üzerine görüşlerinin değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(19), 37-44.
- Havuz, Ş. (2021). *Okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının uzaktan eğitim algılarına etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul
- Holmberg, B. (1995). *Theory and practice of distance education* (2th Ed.). Londra: Antony Rowe Ltd.
- Horzum, M. B., Albayrak, E., & Ayvaz, A. (2012). Sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitimde uzaktan eğitime yönelik inançları. *Ege Eğitim Dergisi*, 13(1), 55-72.
- Karatepe, F., Küçükgençay, N., & Peker, B. (2020). Öğretmen adayları senkron uzaktan eğitime nasıl bakıyor? Bir anket çalışması. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 7(53), 1262-1274.

<https://doi.org/10.26450/jshsr.1868>.

- Kara, M., Kukul, V., & Çakır, R. (2021). Self-regulation in three types of online interaction: How does it predict online pre-service teachers' perceived learning and satisfaction? *Asia Pacific Education Researcher* 30(1), 1-10. <https://doi.org/10.1007/s40299-020-00509-x>.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kaysi, F., & Aydemir, E. (2017). Uzaktan eğitim süreçlerindeki etkileşim boyutlarının değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(11), 778-790.
- Kıymet, Ç., & Çakır, R. (2023). Ortaöğretim öğretmenlerinin acil durum uzaktan öğretimine yönelik tutumları, dijital yeterlilikleri ve deneyimlerinin incelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*. 13(1), 101-133. <https://doi.org/10.17943/etku.1103720>
- Kocayığıt, A., & Uşun, S. (2020). Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(23), 285-299. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.662503>
- Korkut, F. (1996). İletişim becerilerini değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi: güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 18-23. <https://doi.org/10.17066/pdrd.61225>
- Korkut, F. (1997). Üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerini değerlendirmeleri. *IV Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı*. Eskişehir.
- Kurnaz, A., Kaynar, H., Şentürk Barışık, C., Doğrukök, B. (2020). Öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 293-322. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.787959>
- Kurt, K., Kandemir, M. A., & Çelik, Y. (2021). Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin sınıf öğrenmelerinin görüşleri. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 88-103.
- Lu, H., & Chiou, M. (2010). The impact of individual differences on e-learning system satisfaction: A contingency approach. *British Journal of Educational Technology*, 41(2), 307-323. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8535.2009.00937.x>
- Moçoşoğlu, B., & Kaya, A. (2020). Koronavirüs hastalığı (COVID-19) sebebiyle uygulanan uzaktan eğitime yönelik öğretmen tutumlarının incelenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü*

- İmam Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 2(1), 15-43.
- Moore, M. G. ve Kearsley, G. (2011). *Distance education: A systems view of online learning* (3th Ed.). New York: Wadsworth Publishing.
- Mozakoğlu, M. (2015). *Empatiyle gelişmek empatiyi geliştirmek: Çocuk ve empati* (1. baskı). (Y. Kabapınar, Dü.) Ankara: Pegem Akademi.
- Muirhead, W. D. (2000). Online education in schools. *International Journal of Educational Management*, 14(7), 315-324. <https://doi.org/10.1108/09513540010378969>
- Nachimuthu, D. (2020). Student teacher's attitude towards online learning during Covid-19. *International Journal of Advanced Science and Technology*, 29(6), 8745-8749.
- Özcan, C., Oflaz, F., & Türkbay, T. (2003). Dikkat eksikliği aşırı hareketlilik bozukluğu ve binişik karşı olma-karşı gelme bozukluğu olan çocukların anne babalarının empati düzeylerinin karşılaştırılması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 10(3), 108-114.
- Pehlivan, K., B. (2005). Öğretmen adaylarının iletişim becerisi algıları üzerine bir çalışma. *İlköğretim Online*, 4(2), 17-23.
- Rosenberg, M. J., & Foshay, R. (2002). *E-learning: Strategies for delivering knowledge in the digital age*. Newyork : McGraw-Hill.
- Sarı, Y. E. (2021). Uzaktan eğitimde etkili iletişim ve iletişimsel engeller: Sözlü ve sözsüz iletişim. *Diyalog Interkulturelle Zeitschrift Für Germanistik*, 9(2), 659-671. <https://doi.org/10.37583/diyalog.1030779>
- Sekman, İ. (2021). *Sınıf öğretmenlerinin iletişim becerileri ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Shaw, L. H., & Gant, L. M. (2002). Users divided? Exploring the gender gap in Internet use. *CyberPsychology & Behavior*, 5(6), 517-527. <https://doi.org/10.1089/109493102321018150>
- Spreng, R. N., Kinnon, C. M., Mar, R. A., & Levine, B. (2009). The Toronto empathy questionnaire: Scale development and initial validation of a factor-analytic solution to multiple empathy measures. *Journal of Personality Assessment*, 91(1), 62-71. <https://doi.org/10.1080/00223890802484381>
- Şara, P., & Güney, Ü. (2015). Sınıf ve branş öğretmenlerinin iletişim becerileri düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: Eşme ilçesi örneği. *Bartın: Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı*, 195-205.

- Tan, Ç., & Tan, S. (2015). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile sınıfı yönetme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *e-Kafkas Journal of Educational Research*, 3(1), 1-14.
- Totan, T., Dogan, T., & Sapmaz, F. (2012). The Toronto empathy questionnaire: Evaluation of psychometric properties among Turkish university students. *Eurasian Journal of Educational Research*, 46, 179-198.
- Ülkü, S. (2018). *İlkokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Üstünel, G. (2011). *Etkili iletişim becerileri ve beden dili*. Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, S., Yıldırım, G., Çelik, E., & Karaman, S. (2014). Uzaktan eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik görüşleri: bir ölçek geliştirme çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 365-370.
- Yıldız, E. (2011). *Web-tabanlı senkron derslerin öğretmen adaylarının uzaktan eğitime karşı tutumları ve senkron teknolojileri kabulleri üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Yıldız, S. (2016). Pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 301-329. <https://doi.org/10.11616/basbed.vi.455852>